

*Р.О.Савченко , аспірант
Державний агроекологічний університет*

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин перед Україною виникла перспектива входження до світового співтовариства. Це, на перспективу, зумовлює розвиток міжнародної торгівлі та споріднених їй видів діяльності. Наскільки продукція або послуги відповідають стандартам якості і буде залежати успіх окремих підприємств на зовнішньому та внутрішньому ринках. В зв'язку з цим, для забезпечення стійкої конкурентної позиції на сучасному етапі розвитку ринкових відносин перед

вітчизняними сільськогосподарськими підприємствами постає завдання гарантії якості їх продукції. Конкуренотоздатність продукції пов'язана з двома показниками – рівнем ціни та рівнем якості продукції. При чому другий фактор поступово стає більш вагомим. Продуктивність праці і економіка всіх видів ресурсів поступаються місцем якості продукції. Якщо якість продукції не забезпечується і не гарантується, підприємство гине. Отже, проблема забезпечення і підвищення якості продукції та управління нею актуальна для вітчизняних сільськогосподарських підприємств.

Проблемними питаннями стандартизації, підвищення якості та управління нею займалися такі провідні зарубіжні та вітчизняні вчені як: Л. М. Бадалов [1], Т. Г. Дудар [2], Н.М. Личко [3], В.С. Хилевич [4], М.І. Шаповал [5], А. Фейгенбаум [6] та ін.. Всі вони відмічають, що пріоритетним напрямком розвитку економіки в сучасних умовах є підвищення конкурентоздатності продукції за рахунок покращення якості продукції.

З розвитком сучасних технологій проблема підвищення якості продукції не спрощується, а навпаки, стає складнішою. Пріоритетним на сьогодні є не контроль за якістю продукції, а комплексне, системне управління її якістю. Управління якістю продукції передбачає дії, що здійснюються при створенні та експлуатації або споживанні продукції, з метою встановлення, забезпечення і підтримки необхідного рівня її якості. При цьому управління якістю продукції це не просто контроль якісних характеристик та їх відхилення від заданих параметрів – це управлінська діяльність, яка має охоплювати всю сукупність господарських процесів (виробництво, зберігання, реалізація), а й системно забезпечувати стратегічні та оперативні процеси підвищення якості продукції. Завдання управління якістю полягає в тому, щоб постійно досліджуючи об'єкт чинити на нього коректуючі дії, що будуть забезпечувати отримання такого рівня якості продукції, який буде відповідати плановому завданню. Для підвищення результативності системи управління якістю продукції необхідним є системний процесний підхід. Потрібно ідентифікувати багаточисельні організаційні взаємозв'язки між видами діяльності та управляти ними. Будь-яка діяльність або операція може розглядатися як процес. Часто кінцевий результат одного процесу є початковим входом наступного процесу. Перевагою процесного підходу є безперервність управління, що забезпечує взаємозв'язок між окремими процесами в межах одного підприємства. В загальному процес управління якістю продукції можна відобразити за допомогою рис. 1.1:

Слід відмітити, що підвищення якості в сучасних умовах конкурентної боротьби неможливе без участі спеціалістів різних напрямів діяльності. В організаційній структурі сільськогосподарського підприємства має бути створена служба перманентного моніторингу за якістю рослинницької продукції. В неї можуть входити працівники агрономічної служби для контролю за основними характеристиками виробленої продукції відповідно до прийнятих в Україні стандартів, працівники обліково-аналітичної служби, менеджери для прогнозування, планування, обліку, контролю та аналізу за рівнем витрат понесених на виробництво продукції із заданими параметрами якості продукції, інженерно-технічний персонал – для координації дій по використанню матеріально технічної бази та ін.. працівники. В загальному в компетенцію працівників відділу мають входити:

- ✓ планування і розробка методів забезпечення якості продукції (планування якості продукції та контролю за її рівнем, планування застосування засобів контролю, управління якістю виробничих запасів власного виробництва та контроль якості продукції отриманої зі сторони),
- ✓ контроль якості (лабораторний контроль, виробничий контроль та ін..)
- ✓ стимулювання якості (підвищення кваліфікації працівників, пошук шляхів мотивації та ін..).

Інформаційною базою прийняття рішень будуть слугувати дані стандартів якості, дані про інтенсивність впливу того чи іншого фактору, інформація, отримана в результаті проведення контролю процесу виробництва і фактичний рівень якості продукції. При цьому слід враховувати від оперативності проведення коректуючих дій або ж впровадження нових прогресивних технологій виробництва і буде залежати якість продукції. На підприємстві має бути розроблена політика в сфері якості, яка буде елементом загальної політики існування підприємства. Основні фактори, що можуть впливати на формування політики якості це стан ринку збуту, конкуренція, рівень забезпеченості підприємства, рівень кваліфікації працівників та загальний стан розвитку галузі.

Невід'ємною складовою стратегії розвитку підприємства є система управлінського обліку для проведення планування дій по покращенню якості продукції та усунення причин, що зумовлюють

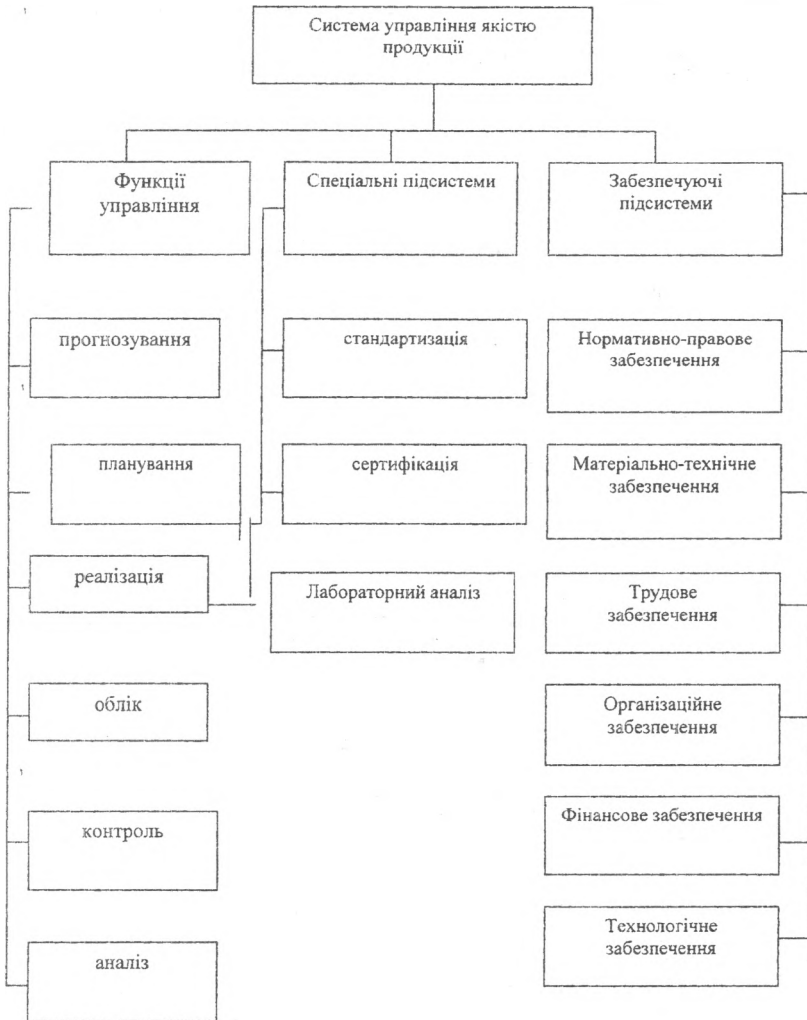
брак виробництва, виділення коштів та працівників для проведення коректуючої дій, аналізу та оцінки витрат, пов'язаних з якістю. Роль бухгалтера-аналітика в управлінні якістю продукції полягає в фіксуванні та аналізі витрат пов'язаних з підвищенням якісних характеристик продукції. «Витрати на якість – це витрати на забезпечення відповідності продукції або послуг встановленим стандартам якості та витрати, що виникають внаслідок невідповідності цим стандартам» [24, с. 558]. Для цього необхідно розробити Звіт про витрати на якість. Використання такого узагальнюючого документу дозволить побачити в сукупності всі витрати на якість, які в системі традиційного обліку можуть бути розмежовані по різних статтях витрат. При цьому доцільним було б відображення витрат на якість продукції в порівнянні з минулими звітними періодами. В залежності від мети, поставлених задач аналіз витрат на якість і можливості отримання необхідних для його проведення даних аналітичні методи суттєві різняться. Інструментом аналізу ефективності управління якістю продукції для бухгалтера-аналітика можуть бути контрольні графіки, діаграми Парето, діаграми взаємозв'язку причин і наслідків тощо.

В залежності від цілей і задач аналізу якості продукції, а також можливостей отримання необхідних для його здійснення даних, аналітичні методи його проведення суттєво різняться. В умовах сільськогосподарського виробництва ми пропонуємо використовувати функціонально-вартісний аналіз, який крім системно-функціонального підходу до об'єкта дослідження на предмет ефективності використання ресурсів, сприяє вивченню відповідності якості продукції і корисності функцій продукції витратам, що понесені для їх здійснення. На виході процесу управління якістю апаратом управління проводяться коректуючі дії з метою усунення виявлених недоліків.

При цьому головне завдання, яке стоїть перед спеціалістами сільськогосподарського підприємства – перманентний моніторинг процесу виробництва рослинницької продукції, коректування виявлених негативних відхилень від заданих параметрів при забезпеченні заданого рівня якості продукції. Формування параметрів якості продукції рослинництва має підпорядковуватись стандартам якості рослинницької продукції, технічним умовам і складатись із сукупності нормативно-технічних документів і документально зафіксованого завдання на отримання в кінці виробничого циклу продукції в заданому об'ємі і з запланованою якістю.

Перспектива інтеграції України в світове економічне товариство зумовлює необхідність переходу на міжнародні стандарти ISO серії 9000. Основними аргументами, які свідчать про необхідність запровадження та використання стандартів ISO 9000 є те, що вони орієнтовані на ринкові відносини, узагальнюють у собі передовий досвід організації управління економічно розвинених держав світу, універсальні у застосуванні, визнані практично всіма ведучими державами в якості основи для організації взаємовигідних торгово-економічних взаємовідносин. В стандартах ISO робиться акцент на відповідальність керівника, зниження витрат виробництва та кадрову політику суб'єкта господарювання.

В умовах жорсткої конкурентної боротьби внутрішньому та зовнішньому ринках обумовлює необхідність засвідчення відповідності якості продукції міжнародним вимогам у спеціальних документах. Актуальним на сьогодні є отримання сертифікату якості продукції. Сертифікат відповідності захищає виробника від конкуренції з постачальниками несертифікованої продукції та забезпечує рекламу його продукції, підтверджує показники якості продукції, заявлені виробниками, контролює безпечність продукції, сприяє експорту та підвищенню конкурентоздатності продукції.

Рис. 1.1 Процес управління якістю продукції

Поки що, на жаль, до добровільної сертифікації якості вдається незначна частка суб'єктів господарювання.

Проте незалежний контроль якості рослинницької продукції сільськогосподарських підприємств, що є об'єктом дослідження не проводиться. Причинами цього, як відмічають керівники сільськогосподарських підприємств, є значна вартість послуги та суб'єктивна довіра до якості продукції постійних покупців. Визначення якості проводиться в ході приймання (зберігання) продукції в господарстві або в лабораторіях промислових підприємств по відповідних показниках.

Отже, лише комплексне управління по покращенню якості продукції на матеріали, сировину, напівфабрикати, комплектуючі вироби, обладнання, а також через встановлення в стандартах технологічних вимог і показників якості продукції сприятиме стабільній конкурентній позиції вітчизняних підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ :

1. Бадалов Л.М. Экономические проблемы повышения качества продукции.- М.: «Экономика», 1982.- 192 с.
2. Дудар Т.Г. Економічні проблеми поліпшення якості сільськогосподарської продукції .- Львів: «Світ», 1991.- 156 с.
3. Личко Н.М. Основы стандартизации продукции растениеводства.-М.: Агрпромиздат, 1988.-128с.: ил.
4. Стандартизация и контроль качества продукции в сельском хозяйстве\ Под ред. В.С. Хилевича.-2-е изд., перераб. и доп.-К.: Вища шк. Головное изд-во,1985.-255 с.
5. Шаповал М.І. Основи стандартизації, управління якістю і сертифікації. Підручник.- 3-є вид., перероб. і доп.- К.: Європ. університет фінансів, інформ. систем, менеджменту і бізнесу, 2000.- 174 с.
6. Фейгенбаум А. Контроль качества продукции.- М.: Экономика, 1996.